

Ohje ammattilaisille

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Turun yliopistollinen keskussairaala

Kortisonihoitoon liittyvän hyperglykemian hoito

Keskipitkävaikutteinen kortisoni (prednisoni, prednisoloni, metyyliprednisoloni)

Kortisonivalmisteet heikentävät kudosten insuliiniherkkyttä, lisäävät maksan glukoosintuotantoa, estävät insuliinieritystä ja voivat siten aiheuttaa hyperglykemiaa.

Kerta-annoksena aamulla annettavan keskipitkävaikutteisen kortisonihoidon aiheuttama hyperglykemia painottuu keskipäivästä (lounaan jälkeen) iltapäivään / alkuiltaan. Yöllä veren glukoosipitoisuus yleensä laskee kortisonivaikutuksen hiipuessa. Vaikutus glukoositasoon on yksilöllinen ja annosriippuvainen. Pienellä annoksella (prednisoni/prednisoloni alle 5-10mg tai metyyliprednisoloni alle 4-8mg) ei ole yleensä merkittävää vaikutusta glukoositasoon.

Aiemmin kortisonin aiheuttaman hyperglykemian hoitoon on yleisesti käytetty keskipitkävaikutteista NPH-insuliinia Protaphanea aamulla annosteltuna, mutta Protaphane poistuu markkinoilta vuoden 2025 lopussa eikä muuta täysin vastaavaa insuliinia ole tarjolla.

NovoMix®30-insuliinin vaikutusprofiili sopii aamulla annostellun keskipitkävaikutteisen kortisonivalmisteen aiheuttaman hyperglykemian hoitoon. NovoMix®30 on ns. kaksifaasinen insuliini, jossa on 30% pikavaikutteista aspartinsuliinia ja 70% pitkävaikutteista protamiinilla kiteytettyä aspartinsuliinia.

Jos potilaalla on entuudestaan käytössä diabeteslääkitys (T2D), pidetään se ennallaan perusinsuliiniannos mukaan lukien. NovoMix®30-insuliini aloitetaan ensisijaisesti lounaalle tai sekä aamupalalle että lounaalle.

Monipistoshoitoisilla (T1D ja T2D) suositellaan jatkamaan potilaan entisiä insuliinivalmisteita, lähtökohtaisesti pitämään perusinsuliiniannos ennallaan, mutta nostamaan ateriainsuliiniannoksia aamiaiselle, lounaalle ja tarvittaessa myös päivälliselle.

Suositus NovoMix®30-insuliinin annosteluun:

- Tavoitteena aterioita ennen glukoosi alle 7 mmol/l ja 2 h aterian jälkeen alle 10 mmol/l
- Jos glukoosi on koholla vain ennen päivällistä: aloita NovoMix®30 10 yks. lounaalle

- Jos glukoosi on koholla myös ennen lounasta, aloita NovoMix®30 10 yks. myös aamiaiselle
- Annosta tai annoksia nostetaan 10-20% 2-3 päivän välein, jos glukoosiarvot ovat yli tavoitteiden. Tapauskohtaisesti nostot voivat olla suurempiakin.
 - Jos glukoosi on koholla ennen päivällistä, lisätään annosta lounaalle.
 - Jos glukoosi on koholla ennen lounasta, lisätään annosta aamupalalle.
- Insuliiniannoksen pienentäminen kortisoniannoksen pienentyessä:
 - 50% vähennys kortisoniannoksessa □ NovoMix®30-annoksen vähennys 25-30%

Pitkävaikutteinen kortisoni (deksametasoni, beetametasoni)

Pitkävaikutteinen kortisoni ja toistuvasti i.v. annettu kortisoni aiheuttaa ympärivuorokautisen hyperglykemian. Hoito on tällöin yksilöllistä ja diabeteshoitajaa on hyvä konsultoida. Monipistoshoidossa olevilla diabeetikoilla yleensä kannattaa tasaisesti lisätä omia insuliiniannoksia. Tablettihoitoisilla glargin-insuliinin (Lantus, Abasaglar) aloittaminen voi olla tarpeen kortisonihoidon ajaksi. Joskus saatetaan tarvita myös ateriainsuliinia.

Päivityspäivämäärä

Päivitetty: 28.5.2025